

Över 80 politiker och tjänstepersoner var på plats när de fyra temagrupperna presenterade sina arbeten inför uppdateringen av Systemanalys 2020.

Nya steg mot Systemanalys 2020

Uppdateringen av den storregionala systemanalysen för Stockholm-Mälardalen ska stå klar under året. I Mälardalsrådets En Bättre Sits-process har fyra olika temagrupper arbetat med underlag inom områdena Framtidens resande, Storregional kollektivtrafik, Internationell konkurrenskraft och tillgänglighet samt Storregional godsstrategi. Många var på plats den 31 januari när gruppernas rapporter och fortsatta medskick presenterades.

Monica Johansson (S) och Kristoffer Tamsons (M) kunde konstatera att de olika temagruppernas arbeten har givit bra inspel och vägledning.

Vägen mot Systemanalys 2020

- Politiker från åtta län har arbetat i fyra temagrupper för att ta fram kunskapsunderlag som en del i uppdateringen av Systemanalys 2020.
- Det är tredje gången som Stockholm-Mälardalenregionen kraftsamlar genom att ta fram gemensamma prioriteringar och identifiera behoven av infrastruktur i hela storregionen.
- Arbetet koordineras av Mälardalsrådet.
- Under våren presenteras det första utkastet på systemanalysen för förankring i länen.

Fortsätt satsa storregionalt

// – Vårt arbete tydliggör hur regionens delar hänger ihop. Vad ser vi för samband och vad har vi för gemensamma nämnare över läns- och partigränser? Våra gemensamma prioriteringar visar att vi som beslutsfattare kan hålla i och fortsätta satsa på den storregionala transportinfrastrukturen.

Monica Johansson (S), Region Sörmland,
vice ordförande En Bättre Sits

Målet men även resan är viktig

// – Det är inte bara målet, Systemanalys 2020, som är viktigt, utan även resan dit. Hur vi steg för steg också fördjupar kunskapen och tar oss vidare. Praktiska lösningar slår ideologiska lösningar. När vi lyfter på den partipolitiska hatten kan vi utträta stordåd tillsammans.

Kristoffer Tamsons (M), Region Stockholm,
ordförande En Bättre Sits

- I maj manifesteras det gemensamma arbetet med systemanalysen på Mälartinget den 7-8 maj i Eskilstuna.
- Under hösten tas de formella besluten i länen och i oktober överlämnas analysen till Trafikverket.

Ditt viktigaste medskick till Systemanalysen?

Michaela Haga (C),
Region Stockholm:

– Att vi fortsätter att ha en samsyn och en bra dialog över länsgränser för att kunna prioritera rätt åtgärder. Vi måste även titta i ett större perspektiv för att kunna möta klimatutmaningar och våra tuffa mål för fossilfria transporter där också näringslivet är med i arbetet på ett bra sätt.

Karl Henriksson (KD),
Huddinge kommun:

– Vi behöver fokusera och skapa en samsyn för att göra Arlanda attraktivt. Vi har tuff konkurrens. Hos våra konkurrenter i Norden står statsmakterna bakom huvudstadens flygplats. I Sverige är det en mer blandad prioritering, vilket är en nackdel för Stockholm-Mälardalenregionen och Sverige.

Robert Johansson (S),
Region Stockholm:

– Att vi lyfter blicken och ser åtgärderna som ger nytta för flera oavsett kommun eller region. Att det som är bra för Eskilstuna också är bra för Gävle eller Stockholm. En sådan är kopplingen över Mälarsnittet vid Södertälje som måste lösas. Annars finns en risk att industrin, som är en viktig del för hela storregionen, tappar i konkurrenskraft.

Oskar Svärd (M),
Region Örebro län:

– Vi har varit duktiga på att se till våra gemensamma intressen och våga släppa partiprestigen. Det är viktigt att vi även fortsättningsvis klarar att se till behoven och vilka synergieffekter vi får av olika åtgärder för hela regionen, oavsett om vi gör en insats i Stockholm eller i Hallsberg.

Framtidens resande:

Stärk kollektivtrafiken i morgondagens transportsystem

Temagruppen Framtidens resande vill stärka kollektivtrafikens funktion i ett transportsystem som blir allt mer digitalt baserat och automatiserat.

– Klarar vi inte det kommer individuella lösningar att ta över och då riskerar vi att få trafikinfarkter i våra städer, säger ordförande i temagruppen **Tomas Eriksson (MP), Region Stockholm.**

■ Skärpta miljömål och krav på fossilfria transporter. Men också ökad digitalisering i transportsystemet. Inom ramen för En Bättre Sits har en av temagrupperna tittat på hur framtidens resande kan se ut i Stockholm-Mälarenregionen.

– Vi vet av tidigare erfarenhet att teknikskiften och globala trender kan förändra situationen väldigt snabbt, säger Tomas Eriksson (MP) och visar en bild från 5th Aveny i New York 1903 där trafiken domineras helt av hästar. Tio år senare finns det bara en häst på samma plats.

Tre trender

Temagruppen har utifrån Trafikverkets omvärldsanalys fördjupat sig i de tre trender som bedöms vara mest relevanta att gå vidare med i det fortsatta arbetet:

- Ett allt mer digitalt baserat och automatiserat transportsystem
 - Kraven på fossilfrihet och minskade utsläpp skärps
 - Fortsatt tryck på hög tillgänglighet och goda transportmöjligheter
- Utifrån målen i En Bättre Sits har vi

Tomas Eriksson (MP), ordförande i temagruppen för Framtidens resande, pekar bland annat på vikten av att stärka kollektivtrafiken för att möta trender som digitalisering och automatisering.

tittat på vad vi vill göra och vad vi kan göra för att påverka utvecklingen, berättar Tomas Eriksson.

Vikten av att stärka kollektivtrafiken är ett medskick till den kommande systemanalysen. Gruppen har sett på olika scenarier, ett där den individuella mobiliteten stärks genom exempelvis autonoma fordon med fokus på privata persontransporter med trafikinfarkter som följd. Det andra handlar om delad mobilitet med en fortsatt stark kollektivtrafik.

– För att stärka kollektivtrafikens funktion behöver vi utveckla effektiva styrmedel för att optimera användningen av den befintliga infrastrukturen, säger Tomas Eriksson som också ser behov av investeringar och nybyggnation.

– En viktig fråga är att verka för ökad finansiering och andra lösningar för att

finansiera framtidens infrastruktur.

Samordnade elsatsningar

Gruppen pekar också ut behovet av samordnade satsningar på elektrifiering där kapaciteten till de stora städerna behöver öka för att möta kommande elektrifiering av transportflottan.

Tomas Eriksson höjer även ett varningens finger för en övertro på visioner.

– Ibland överskattar vi möjligheterna med den nya tekniken. Det är svårt att förutse hur digitalisering och elektrifiering kommer att påverka framtidens resande. Det finns scenarier där de investeringar vi diskuterar inom ramen för En Bättre Sits blir obsoleta, medan vi i andra scenarier klarar att styra mot en ökad kollektiv mobilitet och stärka kollektivtrafikens konkurrenskraft, säger han.

Investeringar i järnväg, flyg och sjöfart behövs. Temagruppen med Johan Örjes (C) och Jens Sjöström (S) i presidiet presenterar elva ställningstaganden som ska öka den internationella tillgängligheten och konkurrenskraften.

Internationell tillgänglighet och konkurrenskraft: **Arlanda är ett nationellt intresse**

Arlanda är en tillväxtmotor i Stockholm-Mälardalenregionen, men också av ett nationellt intresse. En Bättre Sits temagrupp Internationell tillgänglighet och konkurrenskraft vill att Arlanda ska vara Skandinaviens ledande flygplats.

– Vi behöver fler direktförbindelser till strategiskt viktiga marknader i världen, säger temagruppens ordförande Johan Örjes (C).

■ Temagruppen har tittat på järnväg, flyg och sjöfart och presenterar i sin rapport elva ställningstaganden för en förbättrad internationell tillgänglighet och konkurrenskraft.

Rapporten pekar ut Arlandas centrala betydelse.

– Sverige ligger där det ligger. Vårt geografiska läge gör att vi inte kan konkurrera utan en bra internationell flygplats. Det är av intresse inte bara för Stockholm-Mälardalenregionen, utan för hela Sverige, säger ordförande Johan Örjes (C), Region Uppsala.

Arlanda måste stärkas

Temagruppen menar att Arlandas funktion behöver stärkas.

– Det handlar om internationella förbindelser där vi tillsammans med näringslivet behöver göra ett fortsatt arbete för att se vilka vita fläckar som finns. Men det handlar också om kopplingar till inrikestrafiken så att man från alla delar av landet kan ta sig vidare ut i världen, säger Jens Sjöström (S), Region Stockholm och vice ordförande i temagruppen.

Miljöfrågan är också viktig.

– Vi vet att flyget i många fall inte är det klimatvänligaste alternativet. Men

det görs ett arbete med elektrifiering och alternativa flygbränslen. Vi behöver även fokusera på transporterna till och från flygplatsen där kollektivtrafiken måste vara det primära transportsättet, säger Johan Örjes.

Investeringar i järnvägen

Temagruppen menar att investeringar i järnvägen är nödvändiga för att nå internationell standard både vad gäller person- och godstrafik. Bland annat pekar man ut vikten av bättre förbindelser till Oslo och kontinenten.

– Snittet Stockholm-Örebro-Oslo är viktigt men då det inte är en utpekad TEN-T-korridor finns inte möjlighet att få medfinansiering från EU. Här måste vi fortsätta att prata om att det är en viktig utbyggnad, säger Jens Sjöström.

För sjöfarten vill temagruppen bland annat göra färjeterminalerna mer tillgängliga med kollektivtrafik och arbeta för att infrastrukturen i hamnarna bättre anpassas efter passagerartrafik.

Storregional godsstrategi:

Ökad storregional samverkan nödvändig

Brist på kapacitet är en utmaning, liksom klimatmålen. Och det är nödvändigt att öka godstransporterna på järnväg och med sjöfart.

Det är några av slutsatserna i förslaget till storregional godsstrategi för Stockholm-Mälarenregionen.

■ I Stockholm-Mälarenregionens nuvarande systemanalys, som lämnades till Trafikverket 2016, har länen i En Bättre Sits-samarbetet åtagit sig att ta fram en gemensam storregional godsstrategi. Arbetet har varit i fokus för en av temagrupperna inför uppdateringen av Systemanalys 2020.

Avgörande för utvecklingen

– Effektiva och hållbara godstransporter är avgörande för regionens utveckling. Men för att svara upp mot utmaningarna behöver kapaciteten både öka och bättre tas tillvara, säger Jan Owe-Larsson (M),

– Kör inte luft! Jan Owe-Larsson (M), ordförande i temagruppen Storregional godsstrategi, vill se en ökad vilja till samlastning och bättre resursutnyttjande av vägtransporterna.

Region Östergötland, ordförande i temagruppen.

Internationell nod

Förslaget till strategi omfattar totalt 26 åtgärder och tar bland annat upp hur man kan stärka Stockholm-Mälarenregionens roll som en internationell nod.

– För att öka konkurrenskraften behöver vi en ökad storregional samverkan. Vi behöver tänka storregionalt vid beslut om lokaliseringar och öka samverkan med näringsliv och akademi, säger Jan

Owe-Larsson.

Bland åtgärderna finns även genomförande av en årlig storregional godskonferens och bildandet av ett storregionalt godstransportråd. Mälardalsrådet föreslås bli en plattform för samordning av kommunernas och regionernas arbete.

De viktigaste bristerna finns i de stora stråken och vid anslutning till terminaler och hamnar. Bland konkreta åtgärder utpekas bland annat flaskhalsarna Hjulstabron och att Tvärförbindelse Södertörn tidigast kommer att vara klar 2030.

Styrmedel och ny teknik

Temagruppen ser att det krävs både utvecklade styrmedel och ny teknik för att ställa om systemet i en hållbar riktning, med utmaningar som att öka andelen gods på järnväg och sjö och att implementera fossilfria drivmedel.

– Det ska även finnas möjlighet att testa nya lösningar och skapa testbäddar för att nå en minskad miljö- och klimatpåverkan, berättar Jan Owe-Larsson.

Samlastning är en annan möjlighet.

– Det gods som är vanligast på våra vägar i dag är luft. De flesta lastbilar går tomma. Det borde finnas en drivkraft att samlasta för att fylla bilarna och sänka kostnaderna.

Arbetet med den storregionala godsstrategin fortsätter under året och strategin förväntas fastställas under hösten.

Ditt viktigaste medskick till Systemanalysen?

**Solveig Oscarsson (S),
Nora kommun:**

– Pendlingen. Vi har stora arbetsmarknadsområden där både större och mindre kommuner ingår och där vi har utmaningar som vi bara kan lösa tillsammans. Ny teknik, inte minst digitaliseringen, kommer att påverka vårt resande i en framtid som vi inte vet allt om men där vi ser möjligheter.

**Mats Gunnarsson (MP),
Region Örebro län:**

– Att inte ett perspektiv slår ut det andra. Vi behöver skapa en bra vardag för medborgarna som pendlar, samtidigt som vi har bra godslösningar som inte äventyrar klimatet. Det innebär en ganska stor omställning. Stockholm-Mälarenregionen har både glesa områden och storstadstäta delar som har olika behov och kräver olika lösningar.

**Agne Furingsten (L),
Region Västmanland:**

– Hur ser vi till att de investeringar som ligger framför oss kan kompetensförsörjas med kvalificerad arbetskraft för att klara genomförandet. Det är viktigt att vi lyfter infrastrukturens betydelse. Utan en bra infrastruktur kan vi inte lösa våra andra uppgifter, som vården.

**Jenny Lundström (MP),
Region Uppsala:**

– Att belysa frågan om tåglägen, där regionaltågen är lågt prioriterade i dag på ett sätt som inte är samhällsekonomiskt vettigt. Hur kan vi använda steg 1- och 2-åtgärder som handlar om ett mer effektivt nyttjande av den infrastruktur som redan finns? Ett smart exempel är att vi kan vinna kapacitet genom att ha lite olika skoltider och sprida ut resandemängden under morgontrafiken.

Storregional kollektivtrafik:

Regiontågen måste prioriteras i pendlingstid

Resandet i Stockholm-Mälarenregionen ökar snabbare än tidigare beräknat. Och det är regionaltrafiken som står för den största resandeökningen i tågsystemet.

– Regiontågen måste prioriteras före fjärrtågen, säger Tommy Levinsson (S), ordförande i temagruppen för Storregional kollektivtrafik.

■ Temagruppen noterar i sin underlagsrapport att befolknings- och resandeutvecklingen ökar betydligt snabbare än tidigare bedömningar.

– Vi måste växla upp ambitionerna och rulla på ännu snabbare med åtgärder i systemet, säger Tommy Levinsson (S), Region Västmanland, temagruppens ordförande.

Kraftig tillväxt

En prognostiserad befolkningstillväxt på 32 procent fram till 2050 medför ett kraftigt ökat behov av resor i hela storregionen.

– Den genomförda analysen visar att de objekt som finns i den nationella infrastrukturplanen och de objekt som pekats ut i En Bättre Sits-arbetet måste genomföras för att möta utvecklingen.

Underlagsrapporten visar också att regionaltågsresandet ökar betydligt

Med Movingo finns ett system som gör det möjligt att resa smidigt dörr till dörr över regiongränserna, men det ställer också krav på trafikanordnarna att anpassa tidtabellerna, säger Tommy Levinsson (S), ordförande i arbetsgruppen för Storregional kollektivtrafik.

snabbare än fjärrtrafiken och står för den största delen av resenärsökningen.

– Regionaltågen och fjärrtågen konkurrerar om samma järnväg. Men det är fjärrtågen som prioriteras i trafiken. Det tycker vi är fel. De som dagligen ska till jobbet ska naturligtvis ha en högre prioritet än den som åker en gång om året till Malmö, säger Tommy Levinsson och framhåller att diskussioner förs med Trafikverket kring prioriteringskriterierna.

Aktuell systemanalys

Han påpekar att Systemanalys 2016 till

största delen fortfarande är aktuell.

– De utpekade högtrafikerade kritiska stråken som pekades ut i den är fortsatt ansträngda och kräver fortsatt fokus. Det gäller inte minst stråket Uppsala-Stockholm, trots investeringarna i fyra spår.

Arbetsgruppen framhåller också vikten av ett systemperspektiv och att fortsätta utveckla det storregionala samarbetet i Stockholm-Mälardalen.

– Det är viktigt att vi håller i det påbörjade arbetet och att redan beslutade projekt genomförs, säger Tommy Levinsson.

Tidsfönster att bygga om området kring Stockholms Central

■ Jernhusen och Trafikverket planerar för hur området kring Centralstationen i Stockholm kan bli mer attraktivt.

Fastighetsägaren Jernhusen vill se en överdäckning av banområdet både söder

och norr om stationsbyggnaden för att skapa nya miljöer och arbetsplatser.

– Området kring Centralen är Stockholms sista sammanhängande utvecklingsområde, en viktig nod för järnvägstrafiken och ett hett område för nya kontor, säger Daniel Markström, regionchef på Jernhusen.

Centralstationen är en av de viktigaste pusselbitarna i det svenska järnvägsnätet.

– I och med att pendeltågen har flyttat

till Citybanan har det skapats ett tidsfönster där vi kan göra insatser på banområdet utan större trafikstörningar. Totalekonomin blir bättre om vi gör detta nu och inte om 10-15 år, säger Ylva Gustafsson Höjer, planeringschef på Trafikverket Region Stockholm.

Hon påpekar att en överdäckning måste föregås av noggrann planering av den framtida tågtrafiken.

Bristen på samhällsbyggare kostar samhället miljarder

Bristen på arbetskraft inom infrastruktursektorn har ökat under de senaste åren. En ny rapport från Mälardalsrådet visar att det får samhällsekonomiska kostnader på 15-25 miljarder kronor under de kommande tio åren.

■ Mälardalsrådets process En Bättre Matchning arbetar för att skapa ett starkare samband mellan arbetsmarknadens behov och högskolornas utbildningsutbud. En ny rapport från Mälardalsrådet visar en bred ökning av efterfrågan av samhällsbyggare inom infrastruktursektorn. Det gäller både högskoleyrken och andra yrken, allt från snickare och betongarbetare till civilingenjörer inom bygg- och anläggning.

Vem ska göra jobbet?

Samtidigt finns stora behov och planerade infrastruktursatsningar i Stockholm-Mälardalsregionen. Samhällsbyggarna är ett konkret exempel på konsekvenserna av mismatchningen på arbetsmarknaden. Vem ska göra jobbet?

–Dagens brist kombineras med förväntningar om ett ökat framtida behov av samhällsbyggare. Ekvationen går inte ihop och leder till uteblivna eller uppskjutna satsningar som får samhällseko-

Irén Lejegren (S), ordförande för En Bättre Matchning, presenterar Mälardalsrådets nya rapport.

nomiska konsekvenser, säger Jonas Öhlin på Damvad Analytics, som har genomfört studien på uppdrag av Mälardalsrådet.

Utifrån tre olika scenarier visar rapporten att de samhällsekonomiska kostnaderna under den kommande tioårsperioden uppgår till 15-25 miljarder kronor.

Uteblivna skatteintäkter är i storleksordningen 5-9 miljarder kronor jämfört med en situation där det råder bättre balans mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft.

Fallstudier av tre projekt, Ostlänken, Stockholm Norvik Hamn och utbyggnaden av E18 i Köping, bekräftar hur bristen på kompetens påverkar projekten negativt.

Ännu en risk

Kristoffer Tamsons (M), ordförande för Mälardalsrådet och trafikregionråd i Region Stockholm, är orolig över utvecklingen.

– Gång på gång ser vi hur samhälls-

viktiga och nödvändiga infrastruktursatsningar fördröjas, försenas och försämras på grund av ökade kostnader. Brist på kompetent arbetskraft inom infrastruktursektorn är ännu en risk som ökar kostnaderna för samhällsviktig infrastruktur, säger han.

Irén Lejegren (S), Region Örebro län och ordförande för En Bättre Matchning, ser kompetensförsörjningen som en av de stora utmaningarna för Stockholm-Mälardalsregionen.

– Samhällsbyggnad är ett konkret exempel. När jag träffar kollegor i regioner och kommuner talas det mycket om bristen på alltifrån arkitekter till planerare och lantmätare. Det blir tydligt att vi behöver en bättre matchning mellan arbetsmarknadens behov och högskolornas utbud, säger hon.

Fem förslag

I rapporten diskuteras även fem förslag på åtgärder för att stärka kompensationsförsörjningen. Det handlar bland annat om att införa storregionala kompetensråd, förbättrade utbildningsmöjligheter i Stockholm-Mälardalsregionen och att skapa ökad förutsägbarhet för infrastrukturinvesteringar.

Irén Lejegren pekar också på det faktum att endast 8 procent av samhällsbyggarna är kvinnor. Andelen utrikesfödda är 12 procent.

– Här finns en stor potential, men om fler ska välja att bli samhällsbyggare måste branschen förändras och bli mer attraktiv, säger hon.

Har kommunen påverkats av bristen på samhällsbyggare i samband med pågående större projekt?

OSTLÄNKEN

Urban Granström (S),
kommunstyrelsens
ordförande Nyköping;

– Ja och nej. Vi måste prioritera hårdare i de projekt vi själva driver. Ett så pass omfattande projekt som Ostlänken kräver att resurser koncentreras. Samtidigt är detta utvecklingsprojekt mycket värdefullt för kommunen och vi försöker därför bygga upp en beredskap tillsammans med näringslivet.

STOCKHOLM NORVIK HAMN

Harry Bouveng (M),
kommunstyrelsens
ordförande
Nynäshamn:

– Ja, det är lite gungor och karuseller. Norvik är ett stort och spännande hamnprojekt som i sig inte påverkats av kompetensbristen. Däremot har vi i kommunen fått göra andra prioriteringar.

UTBYGGNAD E18

Elizabeth Salomonsson (S),
kommunstyrelsens
ordförande Köping:

– I kommunens egna projekt märker vi av kompetensbristen och det gör att vissa projekt måste omprioriteras. När det gäller utbyggnaden av E18 så har vi inte fått några sådana signaler från Trafikverket ännu. Samtidigt är jag jätteglad att projektet äntligen finns med i den nationella planen. Det är något jag kämpat för i 30 år.

VÄLKOMMEN TILL MÄLARTINGET | ESKILTUNA | 7-8 MAJ

FRAMTIDENS RESOR

Vi ses på Mälartinget!

Hur möter vi en ökad efterfrågan på transporter för människor och gods, samtidigt som vi klarar kraven på fossilfrihet och minskade utsläpp? Kan nya beteendemönster förändra synen på mobilitet och hur vi väljer att resa?

På årets Mälarting manifesterar vi vårt mångåriga storregionala samarbete inom transportinfrastruktur, En Bättre Sits. Med Systemanalys 2020 och våra gemensamma prioriteringar för Stockholm-Mälarreionen diskuterar vi framtidens resor ur olika perspektiv.

Mälartinget samlar över 300 ledande företrädare för kommuner och regioner samt representanter från akademi och näringsliv. På vår storregionala mötesplats träffar du inspirerande talare, utställare och kollegor från hela Stockholm-Mälarreionen.

Anmäl dig på www.malardalsradet.se/malartinget

Mälardalsrådet driver medlemmarnas infrastrukturfrågor för ett bättre resultat i den nationella transportinfrastrukturplaneringen. För att fler och smartare satsningar ska göras i våra län. Till nytta för resenärer och godstransporter i hela landet. Mälardalsrådet koordinerar En Bättre Sits-arbetet. I En Bättre Sits samarbetar åtta län – Stockholm, Uppsala, Västmanland, Örebro, Sörmland, Östergötland, Gävleborg och Gotland – för att rätt nationella infrastruktursatsningar ska göras. Satsningar som gör att regionen och resten av landet kan fortsätta utvecklas. Läs mer på www.enbattresits.se.

Textdokumentation och layout: Journalisthuset. Foto: Anders Nilsson/Mälardalsrådet
Ansvarig utgivare: Maria Nimvik Stern, maria.nimvikstern@malardalsradet.se

MÄLARDALSRÅDET
malardalsradet.se